

Forum for natur og friluftsliv Agder

Postboks 101

4662 Kristiansand

(e-post: agder@fnf-nett.no)

Kristiansand, 12.08.16

Norges vassdrags- og energidirektorat

Postboks 5091 Majorstua

0301 Oslo

(e-post: nve@nve.no)

Klage på konsesjonsvedtak Hovatn Aust vindkraftverk, saksnr. 201104762

Vi viser til melding fra NVE om vedtak om konsesjon til Hovatn Aust vindkraftverk med tilhørende nettilknytning. Vi ønsker å påklage vedtaket da vi mener det er i strid med nasjonale mål om å sikre villreinens leveområder (Stortingsmelding nr.21 2004-2005), i konflikt med målene i Regional plan for Setesdals Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (Heiplanen), og vi mener det er feil av NVE å ikke ta hensyn til friluftsliv i den samlede vurderingen for konsesjonsvedtaket.

Villrein

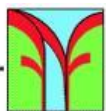
Nasjonale mål og villrein som ansvarsart

Miljødirektoratet har vurdert tiltaket i tematisk konfliktvurdering til kategori E, og skriver i sin høringsuttalelse at «Etter Miljødirektoratet sin vurdering vil utbygging av et større vindkraftverk innenfor Nasjonalt villreinområde være uforenlig med det nasjonale målet om å sikre villreinen og villreinens leveområder...». På Miljødirektoratets nettsider kan vi lese at kategori E står for «Svært stor konflikt. Tiltaket inneber svært stor konflikt i forhold til nasjonale miljømål. **Avbøtende tiltak kan ikke redusere konflikten.**» (<http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Energi/Vindkraft/Tematisk-konfliktvurdering-av-vindkraftverk-TKV/>). I sin høringsuttalelse ber Miljødirektoratet om at NVE avslår søknaden.

Vi kan ikke se at NVE har vektlagt Miljødirektoratets vurdering i det hele tatt når det gjelder villrein. Der Miljødirektoratet sier at avbøtende tiltak ikke kan redusere konflikten, legger NVE heller Bygland kommune og Aust-Agder fylkeskommune sin vurdering til grunn. Vi mener at her skulle Miljødirektoratets vektning av prosjektet veid svært tungt, da villreinen er en art som ikke begrenses av en kommunes - eller ett fylkes grenser, og fordi villreinen er en ansvarsart.

Regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (Heiplanen)

Dette er den regionale planen som skal sikre villreinen og villreinens leveområder, og dermed det virkemiddelet som skal bidra til at de nasjonale mål for villreinen nås. NVE sier at de har lagt Heiplanen til grunn i sin vurdering (Bakgrunn for vedtak, s.30, 5.avsnitt), og viser til Heiplanens retningslinjer for kraftutbygging der man åpner for bygging av nye anlegg «som ikke innebærer

vesentlig negativ betydning for villreinen» (Heiplanen s.18-19). De konstaterer at «Bygland kommune, og Aust-Agder fylkeskommune, med ansvar for Heiplanen, mener prosjektet kan gjennomføres med avbøtende tiltak».

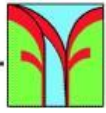
Vi mener at vedtaket som er gjort er i strid med Heiplanen på følgende punkter;

- 1) Det finnes ikke godt nok grunnlag for å si at tiltaket ikke vil føre vesentlig negativ betydning for villreinen. Konsekvensutredningen for villrein som ble utarbeidet av Naturrestaurering AS i forbindelse med konsesjonssøknaden, peker på at det kun er studier og erfaringer som er gjort på tamrein som utgjør kunnskapsgrunnlaget (s.13), da det ikke finnes vindkraftverk i villreinområder per i dag. Man vet ikke om dette er overførbart til villrein. Det er videre brukt mye plass i konsekvensutredningen på å si noe om verdien til dette området for villreinen, og man viser både til feltundersøkelser, personlige meddelelser, GPS-posisjoner på villrein som er merket, med mer. Man har også lagt inn klimaendringer i 0-alternativet og ser for seg at disse blir ugunstige for villreinen. Ut fra dette konkluderer konsekvensutredningen med at dette området har mindre verdi for villrein i dag, med unntak av det nordlige planområdet som ligger nær kalvingsområder. Vi mener at villreinens bruk de siste ti årene ikke kan legges som grunnlag for verdien av området, da villreinen veksler på beiteområder og i tøffe tider kan det vise seg at nettopp dette området kan bli svært så viktig. Det samme gjelder verdien av det nordlige planområdet som kalvingsområde. Bruken kan endre seg, og konsekvensutredningen selv sier at simler i kalvingsperioder er spesielt sårbare for forstyrrelser (s.8). Konsekvensutredningen viser ikke til studier på hvilke effekter vindkraftverk kan ha på kalvingsområder.
- 2) Heiplanens kap.6.3.3.7 (vedlegg om energi) sier at «det er liten faglig tvil om at vindmølleanlegg påvirker villreinens levevis negativt, og de er i Heiplanen sett på som uønsket i Nasjonalt villreinområde». Videre står det at det ikke skal godkjennes nye store kraftprosjekt i Nasjonalt villreinområde, men det kan søkes om tiltak i randsonene, da spesielt innen samlebegrepet småkraft. Vindkraft er altså uønsket i Nasjonalt villreinområde, og faller ikke inn under det Heiplanen kan tillate av kraftutbygging i randsonen.
- 3) Nasjonalt villreinområde blir flere steder utfordret av utbygginger. Konsesjoner, endrede arealplaner, ny vurdering av områdets verdi som leveområde for villrein – alt er med på å innskrenke de områdene man har avsatt til villreinen. Alle disse prosjektene søkes om hver for seg, og man ser på konsekvensen for ett og ett område av gangen. NVE har tidligere gitt konsesjon til Skveneheii vindkraftverk i Åseral, og der ligger også deler av vindkraftverket innenfor Nasjonalt villreinområde. Dersom denne utviklingen fortsetter, hvor står vi da om 50 år i forhold til å ta vare på villreinen i Agder?

Ut fra dette mener vi at NVE kun har lagt deler av Heiplanen i grunn for sin vurdering, og at de ikke har vært tilstrekkelig føre-var i forhold til villrein som ansvarsart.

Tidligere vedtak hos NVE

NVE har tidligere avslått bedt søker om å trekke prosjekter på grunn av hensynet til tamreinsdrift (Lauvikdalsfjellet vindpark, Eliastoppen vindpark). Her var det viktige særverdier i området, understøttet av resultater fra GPS-merking. Gjennom dette vedtaket mener vi NVE innrømmer at tamrein kan være sårbar for påvirkning fra vindkraftverk. Da villrein er en ansvarsart og som i tillegg

vurderes av fagfolk til å være mer sårbar for forstyrrelser, synes vi det er merkelig at NVE gir konsesjon til Hovatn Aust, der nesten hele planområdet ligger innenfor nasjonalt villreinområde.

Store sammenhengende naturområder med urørt preg og vernede områder

Planområdene til vindkraftverket ligger i utkanten av et større område med inngrepsfri natur. En realisering av vindkraftverket vil føre til en stor reduksjon av dette området. NVE har ikke vektlagt reduksjon av et større sammenhengende naturområde med urørt preg i den samlede vurderingen, men har sett på virkningene i sammenheng med andre temaer. I og med at vindkraftverket vil redusere dette sammenhengende naturområdet med ca 20 km², mener FNF Agder at dette er så viktig at det også må telle i den samlede vurderingen som en egen faktor. Det er et nasjonalt mål at de inngrepsfrie områder som er igjen, skal tas vare på (St.prp. 1 (2013-2014)). Norge har også internasjonale forpliktelser om bevaring av store sammenhengende naturområder og tilhørende habitater gjennom konvensjonen for biologisk mangfold (CBD).

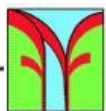
Store sammenhengende naturområder har ofte kvaliteter eller egenskaper man sjelden eller aldri finner andre steder, og er en endelig ressurs. Arealkrevende tiltak spiser seg stadig innover i disse områdene, men disse områdene har nytteverdi for oss mennesker ved å la dem stå urørt, for eksempel har sammenhengende naturområder verdi for størsteparten av de tjenestene som er listet opp under kategorien opplevelses- og kunnskapstjenester i NOU 2013:10 Naturens goder – om verdien av økosystemtjenester. Store sammenhengende naturområder egenverdi, nettopp fordi de er uten inngrep!

Friluftsliv

NVE har ikke vektlagt virkningene av Hovatn Aust vindkraftverk for friluftsliv i samlet vurdering. Ut fra bakgrunn for vedtak kan det se ut som om grunnen er at det finnes andre tekniske inngrep i influensområdet, som regulering av Hovatn og kraftledninger, og at de mener at friluftslivet kan utøves som før i planområdet. NVE mener at et vindkraftverk med sine veier vil være positivt for nye brukergrupper, da internveien vil kunne benyttes, også til nye typer friluftsliv.

FNF Agder mener det er feil av NVE ikke å vektlegge virkningene for friluftsliv i den samlede vurderingen, og grunnene er;

- 1) Det er stor forskjell på reguleringen av Hovatn med tilhørende kraftledninger, og et vindkraftverk som skal ruve «på taket av Setesdal». Når man står i planområdet, er man på toppen, og kan se det meste av fjellområdene i Setesdal, man ser over til fjellområdene i Fyresdal i øst, og til Åseral i vest. For de som bruker området til friluftsliv, er dette et svært viktig poeng. Å komme seg opp på fjellet, for ikke å se tekniske inngrep. Dagens kraftledninger går på heia vest for Hovatn, mens vindkraftverket planlegges på heia øst for Hovatn.
- 2) Internveiene i vindkraftverket, spesielt i det nordlige planområdet, kan ikke nødvendigvis åpne for ferdsel for nye brukergrupper, da dette kan være i strid med de foreslåtte avbøtende tiltak for villreinen.

- 3) De visuelle virkningene for Fyresdalsheiane-Rukkedalen og Setesdalen blir av NVE undervurdert på grunn av avstand. Vi mener et vindkraftverk i et så stort sammenhengende naturområde uten særlig dominerende tekniske installasjoner, vil virke mer forstyrrende enn i et område som ikke har urørt preg. I Meld.St. 18 Friluftsliv (2015-2016) viser til en undersøkelse der man har spurt om hva som anses for en viktig grunn for å gå tur (Figur 3.2. s.18). Blant de fem viktigste grunnene, finner vi fire som kan relateres til landskaps- og naturopplevelse; «Jeg opplever naturens stillhet og fred», «Jeg kommer bort fra mas og stress», «Jeg kommer ut i frisk natur, vekk fra støy og forurensing», og «Jeg får oppleve landskap og stemninger i naturen». Vandrere og andre brukere i Fyresdalsheiane-Rukkedalen og Setesdalen er blant disse. Vindkraftverket vil uansett avstand være et svært dominerende fremmedelement i fjellandskapet. I vedlegg 1 har vi brukt synlighetskartet fra konsesjonssøknaden, og har merket av noen av de viktigste områdene for friluftsliv utenfor planområdet.
- 4) Bygland kommune har ikke kartlagt og verdsatt sine friluftslivsområder. Dersom en slik kartlegging hadde vært foretatt, hadde man hatt et bedre grunnlag for å si hvor viktig dette området er for friluftsliv.

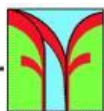
Konklusjon

FNF Agder mener at NVE ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til villrein og verdien av store sammenhengende naturområder uten tekniske inngrep og friluftsliv i sin samlede vurdering. Vi ønsker å påklage vedtaket da vi mener det er i strid med nasjonale mål om å sikre villreinens leveområder (Stortingsmelding nr.21 2004-2005), i konflikt med målene i Regional plan for Setesdals Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (Heiplanen), og vi mener det er feil av NVE ikke å ta hensyn til friluftsliv i den samlede vurderingen for konsesjonsvedtaket. På bakgrunn av dette ber vi OED om å gjøre om NVEs konsesjonsvedtak.

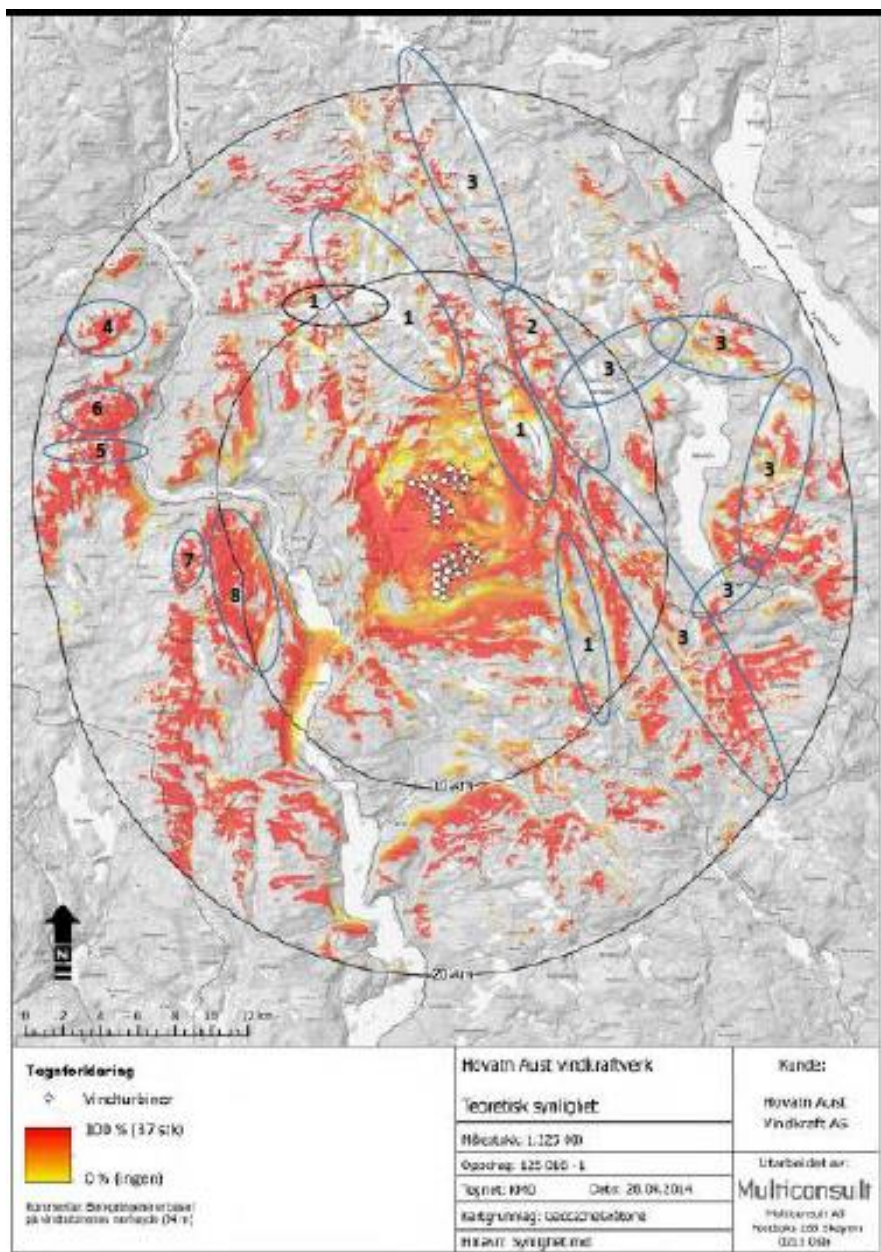
Camilla Moseid
Koordinator FNF Agder

for organisasjonene:

- Aust-Agder Turistforening
- DNT Sør
- Naturvernforbundet Vest-Agder
- Norges jeger- og fiskerforbund Aust-Agder
- Norges jeger- og fiskerforbund Vest-Agder
- Norsk zoologisk forening Sørlandsavdelingen

Vedlegg 1: Synlighet fra viktige friluftslivsområder utenfor planområdet.

Figur 9. Oversikt over tiltakets teoretiske synlighet innenfor influensområdet (20 km). Synlighetsberegningene er gjort på bakgrunn av topografiske forhold, og ikke tar hensyn til sikthindre som bygninger, vegetasjon, osv.

- 1: Viktig vassdrag for kano og kajakkpadling
- 2: Viktig område for dagsturer med utspring fra Birtedalen
- 3: Løypenettet til Aust-Agder turistforening m/hytter
- 4: Toppturmål, dagstur sommer og vinter
- 5: Inn-/utfart til DNT Sør hytter (Tjønndalen og Gaukhei)
- 6: Toppturmål, dagstur sommer og vinter
- 7: Topptur, dagstur, sommer og vinter
- 8: Viktig område for dagsturer men utspring fra Reiårsvatn hyttegrend